

A Független Rendészeti Panasztestület 60/2013. (II. 27.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

A Független Rendészeti Panasztestület¹ egy egész családot érintő rendőri intézkedést vizsgált eljárása során, melynek eredményeképpen megállapította, hogy a rendőri fellépés számos eleme súlyos alapjogsértést okozott a panaszosoknak. A Testület a rendőri intézkedés következményeit négy családtagra kiterjedően vizsgálta, akik beadványukat jogi képviselőjükön keresztül terjesztették elő. A cikk I. részében a panaszbeadvány ismertetése olvasható.

A panaszban előadottak szerint az intézkedés napján, hajnali 4 óra környékén rendőrök jelentek meg a család otthonánál abból a célból, hogy az I. rendű panaszost előállítsák. Az I. rendű panaszos ellen gyámhatósági eljárás megzavarása miatt eljárás volt folyamatban, a férfi pedig az elmúlt tárgyaláson betegsége miatt nem jelent meg – orvosi igazolását azonban elmulasztotta a bíróság részére eljuttatni. Noha a beadvány szerint a rendőrök elő kívánták állítani az I. rendű panaszost, valójában az intézkedés célja az volt, hogy őt a soron következő tárgyalásra elővezzék. A rendőrök a társasház kaputelefonján felcsengettek a lakásba, és közölték az I. rendű panaszos szintén az ingatlanban élő édesapjával, a II. rendű panaszossal, hogy idézést hoztak a bíróságtól. A lakás ajtaját a II. rendű panaszos nyitotta ki a rendőröknek, akik az I. rendű panaszos holléte felől érdeklődtek. A II. rendű panaszos tájékoztatta a rendőröket, hogy fia otthon tartózkodik, de több éve tartó súlyos cukorbetegsége miatt rosszul van, így felajánlotta, hogy ő majd átveszi az idézést.

¹ A továbbiakban: Testület.

Ekkor a rendőrök hangosan kiabálva közölték, hogy nem idézést hoztak, hanem a férfit elő kell állítani vádlottként, kiskorú veszélyeztetése miatt.

A zajra felébredt és kijött a III. rendű panaszos (az I. rendű panaszos édesanyja), és bement a másik szobába felkelteni a fiát. Hamarosan visszatért, és ismételten a rendőrök tudomására hozta, hogy az I. rendű panaszos rosszul van. A rendőrök ezt nem hitték el, félrelökték a II. rendű panaszost, betörtettek az előszobába, és hangosan kijelentették, hogy majd ők kihozzák a férfit. Mindeközben a III. rendű panaszos bement a konyhába cukros vizet készíteni fiának, azonban a rendőrök ekkor már az I. rendű panaszos szobájának bejárata elé álltak, és nem engedték, hogy a III. rendű panaszos a vizet bevigye neki. A rendőrök azt üvöltötték, hogy „itt az lesz, amit ők akarnak”. A II. rendű panaszos ekkor tárcsázta az ügyeletet és közölte, hogy fia cukorbeteg, rosszul van, ezért azonnal jöjjenek. Amikor a rendőr meghalotta, mit csinál, odalépett hozzá, majd a bakancsával rátaposott meztelen jobb lába ujjaira, ellökte, lenyomta a telefont, és ráordított, hogy „itt maga nem telefonál!”.

A családtagok előadták, hogy ezt követően további három ordító rendőr jelent meg, és filmbe illő „kommandós támadást” hajtottak végre velük szemben. A rendőrök a IV. rendű panaszost, az I. rendű panaszos rémulten síró gyermekét kitépték a nagyszülők karjai közül. A II. rendű panaszos szinte könyörgött a rendőröknek, hogy míg az ügyelet nem érkezik ki, ne vigyék el az I. rendű panaszost, vagy legalább itassák meg cukros vízzel. Minderre a rendőrök a II. rendű panaszost kiteszolták a konyhába, majd az I. rendű panaszos elvitele után kicipelték a folyosóra, leteperték a földre és megbilincseltek. A II. rendű panaszos szeretett volna vizet inni, de megakadályozták ebben, végül a bilincselést követően a folyosón kívül levő szomszéd itatta meg.

A III. rendű panaszos hasonlóképpen könyörgött a rendőröknek, hogy addig ne vigyék el fiát, ameddig nem itatták meg cukros vízzel, de a rendőrök ezt nem engedték. A panaszbeadványban foglaltak szerint egy magasabb rendű a III. rendű panaszos felé lendítette a kezét, de egy alacsonyabb rendű megakadályozta abban, hogy megüsse. A III. rendű panaszos meg is kérdezte a rendőrt, hogy „mi van fiatalúr, meg akar ütni?”. Ezt követően a III. rendű panaszost többször félrelökték, majd a korlátnak taszították. Egy alkalommal csak a szomszéd tudta megakadályozni, hogy az idős asszony feje a lökéstől ne csapódjék a közelben lévő tárgyaknak.

A panaszosok sérelmezték, hogy az intézkedés foganatosításával a rendőrök nem várták meg az ügyelet kiérkezését, hanem a szinte magatehetetlen I. rendű panaszost megbilincselve kivonszolták a lakásból. A panaszosok külön sérelmezik, hogy mindez a gyermek szeme láttára történt, aki nagyon megijedt és folyamatosan sírt. A hangzavarra és a rendőrök kiabálására a szomszédok is kijöttek, és egyikük meg is kérte a rendőrt, hadd vigye át a gyermeket magához, hogy ne lássa, mit csinálnak az

apjával. A rendőrök ezt nem tették lehetővé, sőt, nyomdafestéket nem tűró módon kiabáltak a szomszéddal.

Az I. rendű panaszost vékony pizsamában, a téli időjárás dacára mezítláb vitték el, egy piros gépjárműbe lökték, ahol veséjét és arcát hosszasan ütlegelték. A férfi pizsamája tiszta vér lett, végig ordítottak vele, „cigány gyerekverő bűnözőnek” titulálták, és minősíthetetlen hangon beszéltek vele. Az I. rendű panaszos a kapitányságon kérte, hadd mehessen ki a mosdóba, de a rendőrök nem engedték meg neki. A panaszost cellába zárták, és az ablakát is kinyitották, hogy minél jobban fázzon pizsamájában. Egy testes rendőr többször is bejött hozzá, és verbálisan inzultálta. A cellában történtek következményeként az I. rendű panaszost rosszullet fogta el, feje vérzett, és fájt mindene. Ezt követően, mivel a rendőrök látták rendkívül rossz állapotát, bevitték az ügyeletre, de az ügyeletes orvos a sérülések súlyossága miatt megtagadta ellátását, és azt javasolta a rendőröknek, hogy inkább vigyék a férfit az SZTK-ba.

Az I. rendű panaszost ekkor visszavitték a rendőrségre, ahol ő vizet szeretett volna inni, de kérését a rendőrök mindannyiszor elutasították, ráadásul igen sértő hangnemben. Később más rendőrök jöttek – többek között egy magasabb rangú tiszt is –, akik kedvesen viselkedtek a panaszossal, majd bilincsen, továbbra is összevezérezett, vékony pizsamájában bevitték az SZTK-ba. A vizsgálat közben a rendőrök tájékoztatták a főorvost, hogy a férfit tárgyalásra kell elővezetniük, és annak befejeztével majd visszahozzák. A főorvos a panaszos állapotát és sérüléseit látva elutasította ezt a lehetőséget, és közölte a bírósági parancsra hivatkozó rendőrökkel, hogy amíg a vizsgálatok be nem fejeződnek, és ő nem ad engedélyt, az I. rendű panaszost nem viszik sehova. A vizsgálatok végeztével a panaszosról levették a bilincset, és a II. rendű panaszos hazaszállította.

A II. rendű panaszost fiához hasonlóan elvitték a rendőrkapitányságra, ahol odaérve látta a bejárati ajtótól a celláig húzódó vérnyomokat, valamint fiát véresen. A II. rendű panaszost ügyvédjével nem engedték beszélni, annak ellenére, hogy a jogi képviselő is megjelent a rendőrségen. A II. rendű panaszos vizet kért a rendőröktől, mire egyikük egy teli flakon ásványvizet kezdett rázogatni előtte, majd beleivott, mosolygott, és a származásukra utaló sértő megjegyzéssel illette a II. rendű panaszost és annak családját.

Mivel a II. rendű panaszos is rosszul volt, elvitték az ügyeletre, ahol ismét láthatóan látta fiát. Később jött egy rendőrtiszt, aki tisztességesen beszélt vele, megszondáztatta, és közölte, hogy 9 órakor elengedik. A II. rendű panaszost 9 óra tájékán kítették a rendőrség elé mezítláb, az intézkedés közben szétszakadt ingben. A férfi 20 percen keresztül várakozott a hidegben, míg érte nem jöttek – mellette mindvégig két rendőr cigarettázott, de nem engedték be a rendőrség épületébe.

Az eljárás eredményeképpen az I. rendű panaszos súlyos sérüléseket szenvedett. Oldalán az ütésektől, és a kapitányságon elszenvedett rúgásoktól zúzódások keletkeztek, több mint két hétig véres volt a vizelete, fején ütéstől származó sebek, zúzódások alakultak ki, valamint szájában a lágyszövetek sérültek, amelyek kapcsán orvos állapította meg, hogy azokat kizárólag ütés okozhatta. A férfi orrcsontja elmozdult, melyet műtéti úton kellett helyrehozni. A II. rendű panaszos lábán és karján sérüléseket szenvedett, a III. rendű panaszoson zúzódásnyomok látszottak, szeméremcsontja pedig eltört.

A panaszbeadvány hangsúlyozta azt a megaláztatást, melynek az intézkedő rendőrök a családot kitették. Az intézkedés a szomszédok szeme előtt zajlott, az I. és II. rendű panaszosokat a város központjában lévő kórházban megbilincselve tartották, amely – mivel kisvárosról van szó – szintén nem keltett jó benyomást a beadvány előterjesztőiről.

A jogi képviselő megjegyezte, hogy a hajnali órákban maga is jelen volt a rendőrségen, ahol megdöbbenve tapasztalta, hogy ügyfelével nem engedték szót váltani. A jogi képviselő beszámolt róla, hogy az I. rendű panaszos „elrettentő módon” nézett ki, pizsamája és arca véres volt, sérülései szemmel láthatók voltak, és hozzátette: „ilyet csak filmekben lát egy átlagember”.

A panasz mellékleteként a Testülethez számos orvosi dokumentum is érkezett, a panaszosok továbbá a Testület tudomására hozták szomszédaik elérhetőségeit, akik az intézkedésnek mindvégig szemtanúi voltak.

II.

A panaszosok által előadott sérelmek kapcsán a Testületnek mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Rtv.-ben² megszabott határidő³ betartásával terjesztették-e elő beadványukat. Mivel a kifogásolt intézkedés és a panasz előterjesztése között több, mint 8 nap telt el, a Testület igazolási kérelem benyújtására hívta fel a panaszosokat, akik előadták, hogy a velük szemben foganatosított intézkedések során a rendőrség nem adott tájékoztatást a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségekről, valamint arról, hogy milyen határidőn belül lehet a Testülethez fordulni. Ezen túlmenően az I. rendű panaszos azt is kijelentette, hogy

² A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.).

³ Az Rtv. 93. §-ának (1) bekezdése szerint a Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az öt ért jogsérelemről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított 8 napon belül lehet előterjeszteni. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a Testület eljárását az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve folytatta le.

a jegyzőkönyvet azért nem ismerhette meg, mivel annak elolvasására sérülései és állapota miatt nem volt módja. Az érintett rendőrkapitányság úgy nyilatkozott, hogy a panaszosok kifejezetten megtagadták a részükre kiadott dokumentumok aláírását, pedig az előállítás időtartamáról kiállított igazoláshoz a kapitányság külön jogorvoslati tájékoztatót is csatolt. Tekintettel arra, hogy a panaszosok és a rendőrség állítása egymással teljes ellentétben állt, az aláírás megtagadását pedig hatósági tanú aláírása nem bizonyította az iratokon, a Testület a tényállás tisztázásának nehézségeit nem értékelte a panaszosok terhére, és a panaszbeadvány érdemi vizsgálata mellett döntött.

A Testületnek a hatáskörére irányadó jogszabályi rendelkezéseket is vizsgálnia kellett. Az Rtv. 92. §-ának (3) bekezdése⁴ értelmében a Testületnek saját hatásköre hiányát kellett megállapítania azzal kapcsolatban, hogy a védőt nem engedték ügyfeleivel beszélni a rendőrkapitányságon, mivel a védelem jogát a Be.⁵ tárgyalja, nem pedig az Rtv.⁶

Állásfoglalásában a Testület a négy panaszos sérelmeit külön pontokban vizsgálta, és a rendőrkapitányságról beszerzett iratokon kívül a szomszédok – a Testület felhívására írásban megtett – nyilatkozataira, valamint az egészségügyi dokumentációra is támaszkodott.

A városi bíróság intézkedés napjára szóló elővezetési parancsának birtokában a Testület megállapította, hogy megfelelő jogalap birtokában foganatosították a rendőrök az I. rendű panaszos elővezetését. Az Rtv. 34. § (1) bekezdése⁷ alapján jogszerűen vezethették elő a rendőrök a panaszost, így személyes szabadsághoz való jogát az intézkedés a jogalap tekintetében nem sértette. Az elővezetés foganatosításának módjával kapcsolatban azonban a Testület számos aggályos momentumra hívta fel a figyelmet állásfoglalásában.

⁴ Az Rtv. – az intézkedés idején hatályos – 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

⁵ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.).

⁶ Ezen sérelem tekintetében a Be. 196. §-a biztosítja a megfelelő jogorvoslati lehetőségeket.

⁷ Az Rtv. 34. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése szerint, ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számítására az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős. [(3)].

A Testület vizsgálta, mi indokolta az elővezetés hajnali 4 órás kezdő időpontját. A kapitányságvezető ezzel kapcsolatban adott tájékoztatása szerint általános tapasztalat, hogy délelőttre kért elővezetés esetében az intézkedés korai foganatosítása a leghatékonyabban működő gyakorlati protokoll. Mivel az Rtv. az intézkedések szokásos időpontjára nézve nem tartalmaz rendelkezést, a Testület a Be. 162. §-át hívta segítségül, melynek értelmében az elővezetést általában a napnak a hatodik és huszonnegyedik órája között kell végrehajtani. Figyelembe véve, hogy a hivatkozott rendelkezés nem kógens jellegű, tehát nem teszi kötelezővé, hogy az elővezetéseket mindenképpen a megadott időszakban foganatosítsák, a Testület vizsgálta, volt-e olyan körülmény, amely indokolta az eltérést a jogszabály ajánlásától. A panaszost reggel 9 órára idézték, tehát a rendőrök 5 teljes órával a tárgyalás időpontja előtt kezdték meg intézkedésüket. Tekintettel arra, hogy a rendőrkapitányság semmilyen nyomós indokkal nem támasztotta alá a korai időpont feltétlen szükségességét, és a panaszos otthona mind a rendőrkapitányság, mind a bíróság épületétől csupán néhány perc távolságra helyezkedett el, a Testület megállapította az I. rendű panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét. Tekintettel arra, hogy az intézkedés hajnali időpontja valamennyi családtagra nézve kellemetlen következményekkel járt, a Testület megállapította, hogy az I. rendű panaszost ért sérelem közvetetten a II., III. és IV. rendű panaszosra is kiterjedt.

A beadvány szerint az elővezetés kezdetén a rendőrök a lakásba anélkül, hogy bebocsátást nyertek volna, „betörtettek”. Mivel az Rtv. 39. §-ának (1) bekezdése⁸ kifejezetten felhatalmazza a rendőrséget, hogy az elővezetés végrehajtása érdekében az érintett magánlakásba akár bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül is belépjen, a Testület megállapította, hogy az I. rendű panaszos magánlakás sérthetlenségéhez való alapvető joga nem sérült.

A Testület vizsgálta a panaszos azon sérelmét, miszerint a rendőrök nem tették lehetővé, hogy az ügyeletet megvárja, valamint, hogy az édesanyja által számára készített cukros vizet megigya. Az intézkedő rendőrök elmondása szerint senki sem számolt be arról, hogy az elővezetendő I. rendű panaszosnak egészségügyi problémái lennének, és a helyszínen a rendőrök sem tapasztaltak erre utaló körülményeket – így nem életszerű az sem, hogy a cukros víz megivását bárki is megtiltotta volna. A rendőrök általánosságban azt is cáfolták, hogy az ügyeletet bárki is értesítette volna, vagy bármilyen egészségügyi probléma egyáltalán felmerült volna a helyszínen. Mivel a szomszédok elkülönítetten előterjesztett, igen részletes tanúvallomásai a panaszosok állításait támasztották alá a rendőrökével szemben, az ügyelet pedig

⁸ A magánlakásban történő intézkedés szabályai kapcsán az Rtv. 39. § (1) bekezdése rögzíti, hogy „a rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be”, kivéve – egyéb esetek mellett – az elővezetés végrehajtása érdekében.

a rendőrök (és az I. rendű panaszos) távozását követően kikerkezett a helyszínre, a Testület a panaszosok előadásának adott hitelt. A Testület nem kívánt az I. rendű panaszos egészségi állapotát érintő orvosi szakkérdésben állást foglalni, ugyanakkor leszögezte, hogy a panaszos egészségügyi állapotának megítélése a rendőrök feladatkörébe sem tartozott. A tanúvallomások szerint egészségügyi probléma nyilvánvalóan felmerült a helyszínen, az orvosi ügyeletet pedig értesítették – a Testület álláspontja szerint ezt követően pedig akár tapasztalták a rendőrök a panaszoson rosszulletének tüneteit, akár nem, az egyetlen elfogadható, és az Rtv. 2. §-ával⁹ összhangban álló magatartás az lett volna, ha lehetővé teszik az I. rendű panaszos számára, hogy cukros vizét megigya és a helyszínen megvárhassa az orvosi ügyelet kikerkezését.

A rendőrkapitányság munkatársai egyáltalán nem cáfolták azt a körülményt, hogy az I. rendű panaszost pizsamában, mezítláb vezették elő. A kapitányság tájékoztatása szerint a rendőrök a Szolgálati Szabályzat¹⁰ 34. §-ával összhangban az intézkedés kezdetén közölték az intézkedés tényét, majd felszólították az I. rendű panaszost, hogy öltözzön fel az időjárásnak megfelelően, és személyes iratait vegye magához. A rendőrségi iratok azonban utaltak rá, hogy az I. és II. rendű panaszosokkal szemben a rendőrkapitányság vezetője hivatalos személy elleni erőszak megalapozott gyanúja miatt feljelentéssel is élt, tekintettel arra, hogy tevőleges ellenállásukkal 8 napon belül gyógyuló sérüléseket okoztak a rendőröknek. A Testület ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy a vizsgált kérdést illetően nem bír jelentőséggel az a körülmény, hogy a panaszosok milyen magatartást tanúsítottak az intézkedés során. A Testület nem fogadta el a kapitányságvezető indokolását, miszerint a panaszos ellenállása miatt nem volt mód felöltöztetésére. A Testület szerint az intézkedés decemberi időpontját tekintve a panaszos egészségét súlyosan veszélyeztette, hogy az elővezetés fogatosításakor nem adtak rá cipőt és az évszaknak megfelelő ruházatot. Tekintetbe véve, hogy az intézkedő rendőrök erősítést hívtak, amelynek megérkezését követően öten voltak jelen a panaszosok otthonában, és azt a körülményt, hogy az I. rendű panaszost az intézkedés kezdetén megbilincseltek, a Testület nehezen tudta elképzelni, hogy ne lett volna mód a panaszos részére megfelelő ruházatot kihozni az ingatlanból. A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy az intézkedés fogatosításának módja az I. rendű panaszos testi épséghez való jogát súlyosan sértette. A Testület a II. rendű panaszosra nézve is irányadónak tekintette megállapításait, és az I. rendű panaszos édesapja testi épséghez való jogának súlyos sérelmét is megállapította.

⁹ „A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

¹⁰ A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat).

Az intézkedés hangnemét illetően a szomszédok tanúvallomásai sem nyújtottak megfelelő felvilágosítást, ezért a Testület nem tudta tisztázni, sérült-e az I., és II. rendű panaszosok emberi méltóságához való joga ezzel összefüggésben. Az elővezetés – a panaszosok szerint – jó hírnevet sértő jellegét illetően pedig a Testület arra a következtetésre jutott, hogy mivel a panaszosok egy társasházban élnek, az egyébként megfelelő joggal fogatosított elővezetés szükségszerű és elkerülhetetlen velejárója volt a rendőri jelenlét, így a család jó hírnévhez fűződő alapvető jogát a rendőrség jogszerűen korlátozta.

A Testület a panaszos megbilincselését, valamint a testi kényszer alkalmazását az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdésére,¹¹ 47. §-ára,¹² 48. §-ára,¹³ valamint a Szolgálati Szabályzat 41. §-ára¹⁴ figyelemmel vizsgálta. A család szerint az I. rendű panaszos megbilincselése teljességgel indokolatlanul történt, mivel a férfi szinte magatehetetlen állapotban volt, amikor a rendőrök kivitték a lakásból. A kapitányságról érkezett dokumentumok ennek azonban a lehető legteljesebb mértékig ellentmondva hosszasan részletezték a panaszos aktív ellenszegülésének részleteit. Mivel a szomszédok a lakásban történt eseményeket illetően nem tudtak tájékoztatással szolgálni, a Testületnek olyan bizonyíték, amely a tényállás megnyugtató tisztázására alkalmas lett volna, nem állt rendelkezésére, ezért nem juthatott más következtetésre, mint hogy az I. rendű panaszos emberi méltóságához való jogának sérelme a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatban nem volt megállapítható.

¹¹ Az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdése szerint „a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

¹² A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

¹³ Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

¹⁴ Bilincselés alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,

b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőtjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,

c) akinek az elfogására büncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincselés alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,

d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,

e) ki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,

f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy

g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.”

A panaszbeadványban megfogalmazott legsúlyosabb sérelem tárgyában a Testület a következő gondolatmenet alapján foglalhatott állást. A panaszbeadvány megfogalmazásából nyilvánvaló volt, hogy a panaszos szerint a rendőrök nem testi kényszer alkalmazása során terjeszkedtek túl a jogszabályok adta felhatalmazáson, hanem tudatosan és módszeresen bántalmazták őt, melynek következtében súlyos sérüléseket szenvedett. Vizsgálata során a Testület támaszkodott az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogára,¹⁵ mely szerint amennyiben egy személy a hatóságok őrizetébe kerül és rajta ezen idő alatt sérülések keletkeznek, megfordul a bizonyítási teher, és a hatóságokra, illetve az érintett államra hárul a köteleesség, hogy valószínű magyarázatot adjon a sérülés okára nézve. Ellenkező esetben a Bíróság megállapítja az Emberi Jogok Európai Egyezménye kínzást, megalázó vagy embertelen bánásmódot tilalmazó 3. cikkének sérelmét, azaz az érintett alapjogának sérelmét (ami azonban nem jelent egyet valamely meghatározott személy büntetőjogi felelősségének megállapításával). A rendőrkapitányságról érkezett iratok cáfolták, hogy a panaszos arcát, illetve veséjét a rendőrök ütlegelték volna, azonban utaltak rá, hogy mivel a panaszos a testi kényszer alkalmazása során is ellenállt, felsőtestének egészével az ágyról arccal a földre esett. A jelentések szerint a panaszost kizárólag azért szállították be az orvosi ügyeletre, „mivel testi kényszer alkalmazása esetén az orvosi vizsgálatok végrehajtása kötelező”, a feljelentésben ugyanakkor ennek némiképpen ellentmondva szerepelt olyan utalás, hogy az I. rendű panaszos az intézkedés során rosszul érezte magát, és fejének hátsó részét fájlalta. Összességében a rendőrségi iratok egyetlen olyan momentumot említenek, mely az I. rendű panaszoson sérülések keletkezését okozhatta: a panaszos az ágyról arccal a földre esett. A rendőrkapitányság azonban nem adott plauzabilis magyarázatot arra nézve, hogy milyen okból volt szükséges, hogy az I. rendű panaszost több szakorvos, órakon keresztül vizsgálja az ügyeleten, és hogyan hiúsíthatták meg az orvosi vizsgálatok a bírósági elővezetés fogyanatosítását.

Az ügy valamennyi körülményét egybevetve a Testületben az a határozott meggyőződés alakult ki, hogy a rendőrkapitányság állításai nem felelnek meg a valóságnak. A rendőrkapitányság a Testület határozott kérésére sem volt hajlandó megküldeni az elővezetés során az I. rendű panaszos vonatkozásában keletkezett hiánytalan orvosi dokumentációt, és nem adott semmilyen magyarázatot arra nézve, hogy milyen okból húzódott órakon keresztül a panaszos vizsgálata. A Testület meggyőződése szerint az intézkedés napján keletkezett (a panaszos által megküldött) orvosi dokumentáció egyértelműen tanúsítja, hogy a panaszoson a rendőrség őrizetében

¹⁵ Selmouni kontra Franciaország (25803/94. sz. kérelem, 1999. július 28.), Ribitsch kontra Ausztria (18896/91. sz. kérelem, 1995. december 4.) és Tomasi kontra Franciaország (12850/87. sz. kérelem, 1992. augusztus 27.).

eltöltött időszak alatt sérülések keletkeztek. A panaszos arcán és ruházatán talált beszáradt vér, és a véres vizelet kétséget kizárólag friss sérülések elszenvedésére utal, melyek keletkezésére a rendőrkapitányság által a Testület elé tárt, testi kényyszer alkalmazásáról szóló indokolás nem ad magyarázatot. Álláspontjának kialakításakor a Testület tekintettel volt a panaszos szomszédjában lakó házaspár férfi tagjának tanúvallomására is. A férj az I. rendű panaszos társasházi folyosón való tartózkodását tudta figyelemmel követni – előadása szerint éppen ezért nem tudott abban a kérdésben nyilatkozni, hogy a rendőrök bántalmazták-e az I. rendű panaszost a szolgálati gépjárműben. Ugyanakkor egyértelműen állította, hogy amikor az I. rendű panaszost két rendőr levitte a lifttel, semmilyen külsérelmi nyom nem volt látható rajta, később viszont, amikor a kora délutáni órákban hazatért, arca szemmel láthatóan fel volt dagadva, szeme bekékült, szája kívül és belül egyaránt felrepedt, veséjét és orrát pedig fájlalta. Előadását felesége megerősítette. Értékelte továbbá a Testület a panaszos jogi képviselőjének nyilatkozatát, miszerint maga is látta, hogy a reggeli órákban, még szabadon bocsátását megelőzően az I. rendű panaszos „elrettentő módon” nézett ki, pizsamája és arca véres volt, sérülései pedig szemmel láthatók voltak. A fentiek alapján a Testület megállapította a panaszos testi épséghez való jogának súlyos fokú sérelmét.

Bántalmazásán túlmenően a panaszos egy sor egyéb sérelmet is előadott, ezek tekintetében azonban a panaszos és a rendőrök álláspontja közötti szakadék nem volt más bizonyítékokkal áthidalható. A Testület az Rtv. 18. §-ának (2) bekezdése¹⁶ alapján vizsgálta az I. rendű panaszos fogdai elhelyezésének körülményeit, illetve a vele szemben az előállító helyiségben tanúsított bánásmódot, és vizsgálta továbbá, hogy a rendőrök magatartása általánosságban sértette-e az egyenlő bánásmód követelményét, azonban a panaszos emberi méltósághoz és az előállítás körülményei miatt az abból levezethető testi épséghez való jogának sérelme nem volt megállapítható. A panasz eljárás során a Testület azzal a figyelemreméltó körülménnyel is szembesült, hogy míg a panaszosok beadványa szerint a rendőrök folyamatosan roma származásukra tettek utalásokat, a szomszédok úgy nyilatkoztak, hogy tudomásuk szerint szomszédaik nem romák.

A II. rendű panaszos sérelmeinek vizsgálatát a Testület az előállítás értékelésével kezdte. A rendelkezésre álló iratok szerint az előállítás indokául az Rtv. 33. §-ának (1) a) pontja szolgált, amely kötelezően előírja, hogy a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja, és az illetékes hatóság elé állítsa azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek. Az intézkedő rendőrök jelentése

¹⁶ Az Rtv. 18. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkezhető egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról.

szerint a II. rendű panaszost hivatalos személy elleni erőszak elkövetésén érték tetten, melynek sértettjei a rendőrök voltak. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint az intézkedés során a II. rendű panaszos megpróbálta megakadályozni, hogy fiát a rendőrök elővezessék. Akadályozó magatartása abban nyilvánult meg, hogy először a bejáratú ajtóhoz sietve a rendőrök útját állta, majd rájuk támadott és az egyik járőrt felsőtestének jobb oldali mellkasi és kulcsfont közötti részén gyors, erőteljes mozdulattal ellökte az ajtótól, aki a szűk folyosón kollégájának csapódott. Mivel a parancsnoki kivizsgálás részeként az intézkedést foganatosító rendőröket orvosi vizsgálatnak vetették alá, és a vizsgálat eredményeképpen megállapítást nyert, hogy mindhárman 8 napon belül gyógyuló könnyű sérüléseket (csuklórándulást, horzsolásos sérülést) szenvedtek az előállítás során, a Testület megállapította, hogy nem egyértelműen megalapozatlanul hivatkoznak a jelentések tettenérésre. Tekintetbe véve, hogy tettenérés esetében az Rtv. nem ad lehetőséget a mérlegelésre – tehát az előállítást mindenképpen foganatosítani kell –, a Testület megállapította, hogy a II. rendű panaszos elfogására és előállítására jogszerűen került sor, ezért személyes szabadsághoz való jogát nem érte sérelem.

A II. rendű panaszos azt is állította, hogy az egyik rendőr meztelen jobb lába ujjaira erővel rátaposott amikor telefonálni próbált, melyet az érintett rendőrkapitányság vezetője határozottan cáfolt. A történeteknek szemtanúja nem volt. A II. rendű panaszost szintén vizsgálta orvos az intézkedés napján, azonban a látleletben nem volt utalás arra nézve, hogy a panaszosnak bármilyen sérülése lett volna lábujján a vizsgálat időpontjában. Egy nappal később a II. rendű panaszost alaposabb vizsgálatnak is alávetették a sebészeti ambulancián, ahol a kitöltött ambuláns kezelőlapra rávezették, hogy jobb lábán, az I-es ujj végperce megduzzadt és kékesfeketére színeződött. Az orvosi dokumentáció alapján a Testület a sérülés keletkezésének időpontjára nem tudott következtetni. A Testület nem látott okot arra, hogy a látlelet valóságtartalmát kétségbe vonja, jelen esetben ugyanakkor a látlelet mindössze annyit igazolt, hogy a panaszos lábujja a vizsgálat időpontjában még véraláfutásos volt – arra nem lehet belőle következtetni, hogy a II. rendű panaszos pontosan hány nappal korábban, és milyen körülmények között szenvedte el sérülését. A panaszos szomszédja a sérülés keletkezésének körülményeit nem látta, és maga is elmondta, hogy a panaszos lábujja hosszú hónapokon keresztül véraláfutásos volt, amely a keletkezés időpontjának bizonytalanságát tovább fokozta. Mivel nem lehetett megnyugtatóan tisztázni, hogy a II. rendű panaszos a rendőri intézkedés során szenvedte-e el sérülését, ezért testi épséghez való alapvető jogának sérelme e tekintetben nem volt megállapítható.

A II. rendű panaszossal szemben szintén alkalmaztak testi kényszert a rendőrök, továbbá meg is bilincseltek. A panaszbeadvány szerint a II. rendű panaszost annak

ellenére teperték le a földre és verték bilincsbe, hogy semmiféle ellenállást nem tanúsított. A rendőrségi dokumentáció szerint a panaszost az Rtv. 48. §-ának b) és d) pontjai alapján, tehát támadás megakadályozása és ellenszegülés megtörése érdekében bilincselték meg, és az Rtv. 47. §-a alapján vetették alá testi kényszernek. Állásfoglalásában a Testület támaszkodott korábban a tettenéréssel kapcsolatban tett megállapításaira: mivel az intézkedést foganatosító rendőrök igazoltan 8 napon belül gyógyuló könnyű sérüléseket szenvedtek az intézkedés során, és ezek keletkezésére a panaszbeadvány nem ad magyarázatot, a Testület úgy találta, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazásának indokoltságát illetően a sérülések megléte a rendőrség álláspontját erősíti. Mindezek alapján a Testület kimondta, hogy a rendőrök jogszerűen alkalmaztak kényszerítő eszközöket a II. rendű panaszossal szemben, így emberi méltósághoz és az abból levezethető testi épséghez való joga nem szenvedett sérelmet. Álláspontjának kialakításakor a Testület különös figyelemmel volt arra a körülményre, hogy a II. rendű panaszost kifejezetten hivatalos személy elleni erőszak gyanújával állították elő.

A II. rendű panaszos egyéb sérelmeit illetően a rendőrségről érkezett iratok és a panaszos előadásának ellentmondásai miatt a Testületnek nem volt módja feltárni a tényállást. A II. rendű panaszos egyebek mellett sérelmezte, hogy a rendőrök semmilyen információt nem adtak számára előállításának indokáról, nem adtak át neki semmilyen dokumentumot az előállítással kapcsolatban, illetve elmondta, hogy a rendőrkapitányságon végig nagy pszichikai nyomás alatt tartották folyamatos megaláztatásokkal, megfélemlítésekkel és származására utaló becsmérlő kijelentésekkel – ezekkel összefüggésben tehát a Testület alapjogsérelmet nem tudott megállapítani.

A III. rendű panaszos esetében a Testület elsődlegesen a testi kényszer kérdéssel foglalkozott, mert az idős asszony szerint a rendőrök többször félrelökték, majd a korlátnak taszították. Mivel a III. rendű panaszos utalt rá, hogy csak a szomszéd tudta megakadályozni, hogy feje a lökéstől a közelben lévő tárgyakra csapódjék, a Testület álláspontjának kialakításakor nagyban támaszkodott a szomszédok tanúvallomásaira. A rendőrkapitányság a Testület megkeresésére mindössze annyit közölt, hogy a III. rendű panaszos tevélegesen nem akadályozta az elővezetést, ezért vele szemben egyáltalán nem intézkedtek a rendőrök, tehát testi kényszert sem alkalmaztak. A panaszosok szomszédja ugyanakkor határozottan állította, hogy látta, amint a rendőrök a III. rendű panaszost, aki síró unokája megnyugtató végett szeretett volna bemenni a lakásba, egyszerűen kilökték az ajtón. A szomszéd a lökés erejét érzékeltetve arról is beszámolt, hogy ha ő nem fogja meg a III. rendű panaszost, biztosan nekicsapódik a fürdőszobafal sarkának. A panaszos egy másnap keletkezett ambuláns kezelőlapot is csatolt állításai alátámasztására, amely szerint jobb karjának felső harmadában 2x5 cm-es véráláfutás keletkezett, szeméremcsontja eltört,

mellkasa pedig zúzódott. A III. rendű panaszos és a szemtanú egyező előadása alapján a Testület meggyőződött arról, hogy a III. rendű panaszost a rendőrök meglökték. A mozdulat a szemtanúk nyilatkozata szerint egyértelműen szándékos jellegű volt, ezért a Testület a rendőrség azon állítását, miszerint a III. rendű panaszossal szemben kényszerítő eszközt nem alkalmaztak, nem fogadta el, és a lökést az Rtv. 47. §-a szerinti testi kényszer alkalmazásának tekintette. Mivel a rendőrkapitányság a III. rendű panaszossal szemben történt kényszerítő eszköz-alkalmazást nem dokumentálta megfelelően, a Testület megállapította, hogy eljárása a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát sértette. A Testület a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azt ugyanakkor nem tudta feltárni, hogy a III. rendű panaszossal szemben megfelelő indokkal, vagy anélkül alkalmazták-e a testi kényszert, ugyanis utólag nem volt rekonstruálható, akadályozta-e, és ha igen, milyen módon akadályozta az intézkedést. A Testület álláspontja szerint hasonlóképpen kétséges, hogy a panaszoson a másnapi orvosi vizsgálat alkalmával rögzített sérülések mikor és milyen körülmények között keletkeztek. Álláspontjának kialakításakor a Testület tekintettel volt arra a körülményre, hogy a szemtanúk nem látták, ahogyan a panaszos a sérüléseket elszenvedti – egyikük a leírtak szerint maga akadályozta meg, hogy a III. rendű panaszos sérüléseket szenvedjen. A fentiek alapján a Testület szerint a III. rendű panaszos testi épséghez fűződő alapvető jogának sérelme nem volt megállapítható.

Mivel a Testület úgy találta, hogy a rendőri intézkedés érintette a IV. rendű panaszos, és rajta keresztül egész családjá – az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkében rögzített – magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő alapvető jogát, e körben is lefolytatta vizsgálatát. A panaszbeadványban foglaltak szerint a rendőrök a rémülten síró IV. rendű panaszost kitépték a nagyszülők karjai közül. A hangzavarra és a rendőrök kiabálására a szomszédok is kijöttek, és egyikük meg is kérte a rendőrt, hadd vigye át a gyermeket magához, hogy ne lássa, mit csinálnak az apjával. A rendőrök ezt nem tették lehetővé, sőt, nyomdafestéket nem tűró módon kiabáltak a szomszédokkal, megfélemlítve őt ezzel. A gyermeket a történetek nagyon megviselték, azóta a csengőre összeressen és sír, apjától nem akar elválni, és magatartási problémák alakultak ki nála, melynek következtében pszichológus foglalkozik vele. Az intézkedő rendőrök a történeteket azonban teljesen másképpen írták le. Beszámolójuk szerint a kisfiú azért volt jelen a rendőri intézkedésnél, mert a rendőrök kiérkezését megelőzően az I. rendű panaszossal egy ágyban aludt, és az I. rendű panaszos őt felhasználva próbálta megakadályozni, hogy elővezetését végrehajtsák. A férfi a kisfiút szorosan magánál tartotta, többszöri felszólításra sem engedte el, és nem működött közre az intézkedés végrehajthatósága érdekében. A jelentések szerint a kisfiút az I. rendű panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer eredményeképpen lehetett csak sérülésmentesen átadni a III. rendű panaszos-

nak. A panaszosok szomszédja a panaszbeadványnak némileg ellentmondva annyit adott elő a történetekkel kapcsolatban, hogy a kisfiú szinte hisztérikusan sírt, amit ő nem bírt tovább hallgatni, ezért kiment a folyosóra. Az egyik rendőr a kisszoba ajtajában állt, háttal a tanúnak, a másik pedig az előszobában, közvetlenül az ajtóban, és a kaputelefonon próbálta beengedni társait. Amikor a kapucsengő elhallgatott, a tanú akkor kérdezte meg, áthozhatja-e a szomszédba a gyermeket, vagy köteles ő is végignézni, ami történik. A tanú szerint a rendőr ránézett, lesajnálóan végigmérte, elfordította a fejét, és még csak válaszra sem méltatta. Mivel a rendőr az ajtóban állt, és a szomszéd nem tudott mellette bemenni a lakásba a kisfiúért, visszament otthonába, és becsukta az ajtót.

Összességében a Testület nem kételkedett benne, hogy a kora reggeli rendőri intézkedés az I. rendű panaszos kiskorú gyermekét megviselhette. A vizsgálat tárgyát azonban valójában az képezte, hogy a gyermek ijedtsége az intézkedés sajnálatos, azonban elkerülhetetlen következménye volt-e, vagy azt a rendőrök aránytalanul és szükségtelenül fenyegető fellépése okozta. A Testület abból indult ki, hogy a panaszos elővezetésére megfelelő joggalappal került sor, melynek tekintetében nem állapított meg jogsértést. Mivel azonban a lakásban lezajlott cselekmények feltárása számos vonatkozásban a bizonyítás nehézségei miatt ellehetetlenült, a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszosok magán- és családi élet tisztelőben tartásához fűződő alapvető jogának sérelme nem volt megállapítható.

III.

Tekintettel arra, hogy a Testület súlyos alapjogsérelmet állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint¹⁷ megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak. Az Országos Rendőr-főkapitányság vezetője végzésében a panaszeljárást megszüntette, indokolásában arra hivatkozva, hogy a panaszosok a beadványt önhibájukból elkésztetten terjesztették elő. A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól – arra vonatkozó információ egyelőre nem jutott a Testület tudomására, hogy a panaszosok a bírósági felülvizsgálatot kezdeményezték-e.

¹⁷ Az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése szerint „a Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók számára.”